

Särskilt yttrande

Valnämnden 17 oktober 2022

§24 Återrapportering av genomförandet av allmänna val 2022

Vi vill tydliggöra att vi med stor tveksamhet ser på det under valdagen hastigt tillgripna tillvägagångssättet att öppna upp separata snabbköer för medborgare som hade med sig medhavda valsedlar.

Vi förstår att det vid flera vallokaler uppstod långa köer, främst p.g.a. den nya proceduren med avskärmade valsedelsställ, vilka var färre än valbåsen. I all välmening har då vid flera vallokaler i Tyresö öppnats upp snabbköer för de som haft med sig valsedlar hemifrån.

I tjänsteskrivelsen är beskrivningen av köproblematiken alltför summarisk. Önskvärt vore en tydligare studie av hur långa köerna var, var de uppstod, tydligare analys om orsak samt hur det avhjälpes. Då kan ju säkrare slutsatser om köbildningens inverkan på valdeltagandet också dras. Några valdistrikt visade nu upp remarkabelt fallande valdeltagande.

Valproceduren ska vara så enhetlig som möjlig, och alla spelregler ska vara väl kända och väl kommunicerade i förväg. Likvärdighets- och likabehandlingsprincipen av alla partier, liksom förstås valhemligheten, får inte äventyras. Detta riskerar att ske med förfarandet med en "snabbkö" för de väljare som har med sig valsedlar till vallokalen. För det första så har inte alla partier gjort ett utskick eller på annat sätt ordnat utdelning av valsedlar i förväg. I synnerhet mindre och resurssvaga partier saknar sådan möjlighet. Sålunda åsidosätts likvärdighetsprincipen. Det fanns fall i Tyresö när väljare vid åsynen av lång kö, och med informationen om snabbspår, vände hem och återkom med valsedlar i handen (men då alltså från parti som hade haft möjlighet att distribuera sådana i förväg).

Utanför vallokaler får partierna ha sina medarbetare placerade för att dela ut valsedlar. De större partierna har fler medlemmar och större möjlighet att "bemanna" fler vallokaler med sina valsedelsutdelare. Detta var också fallet vid flera av vallokalerna i Tyresö. Väljare kan frestas att korta ner sin kötid genom att då ta valsedlar från ett "närliggande" parti till det egentligen tänkta valet, eller så kan det ha fällt avgörandet i ett läge när valet har stått helt lika mellan två partier. På nytt en risk att likvärdighetsprincip åsidosätts, liksom att den så omhuldade valhemligheten äventyras.

Risk föreligger också att väljare som anländer till en lång kö frestas att be någon som står långt fram i kön att ta med några valsedlar ut från vallokalen, alternativt att den sent anlände väljaren ber någon bekant vallokalsmedarbetare att komma ut med några önskade valsedlar. Här åsidosätts ju flera valprinciper.

Inför kommande val finns det all anledning att dra lärdom av ovan sagda och övriga utvärderingar, i förväg tydliggöra vad som gäller samt förstås verka för minimal köbildning på ett sätt som inte äventyrar grundläggande demokratiska principer för hur ett val i Sverige ska gå till.

För Liberalerna i valnämnden

Heinz Sjögren